

Aidhm 3 – Sáruithe Nochta d’Achtanna na gCuideachtaí a Ionchúiseamh

Réamhrá

Bhí méadú sa leibhéal gníomhaíocht forfheidhmithe i go leor réimsí sa bhliain 2004; ba bheag nach raibh rath ar na himeachtaí dlí uile a raibh an OSFC páirteach iontu. Don tríú bliain as a chéile bhí méadú substainteach ar líon na gciontuithe coiriúla le hardú go 66 (i gcomórtas le 43 sa bhliain 2003 agus le 14 sa bhliain 2002). Dícháilíodh roinnt daoine, cuireadh sriantaí ar roinnt eile agus rinneadh orduithe in imeachtaí géilliúntais freisin de bharr obair na hOifige.

I mí Dheireadh Fómhair 2004 chuir an Stiúrthóir a chéad chás faoi bhráid an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí (SIP), cás a bhain le roinnt páirtithe a bhí ag sárú ceanglais dlí cuideachta éagsúla. Bhíothas ag feitheamh ar chinneadh ón SIP faoin gcás ag deireadh na bliana.

Imeachtaí Dlí

Sa bhliain 2004 rinne an Stiúrthóir leathnú raoin ar imeachtaí sibhialta agus coiriúla a bhí curtha i gcrích go rathúil. Fíoraisc a baineadh amach don chéad uair ba ea:

- ciontú as trádáil chalaioiseach;
- ciontú as gníomhú mar stiúrthóir nuair a bhí srianadh i bhfeidhm gan géilleadh le coinníollacha reachtúla;
- srianadh ar stiúrthóir cuideachta dóchmhainneach neamhleachtaithe;
- dícháiliú agus srianadh stiúrthóirí cuideachta ar baineadh de Chlár na gCuideachta í siocair gan tuairisceán bliantúil a chur isteach.

Chomh maith le hobair fhorfheidhmithe, bhí an Stiúrthóir rannpháirteach freisin go díreach nó go

hindíreach i roinnt cásanna tábhachtacha nó nua. Áirítear ina measc:

- imeachtaí Ard-Chúirte maidir le foilseachán Thuairisc na n-Imscrúdaitheoirí faoin National Irish Bank Ltd. agus faoin National Irish Bank Financial Services Ltd. (féach ar an ábhar faoi Foaidhm 2.3 thuas);
- imeachtaí Ard-Chúirte agus Cúirte Uachtaraí a bhain le leachtú Eurofood IFSC Ltd., fochuideachta de Parmalat SpA;
- imeachtaí Ard-Chúirte faoi fhaoiseamh ó dhícháiliú i gcás duine ar dícháilíodh é i Sasana agus sa Bhreatain Bheag roinnt blianta roimhe sin;
- imeachtaí Ard-Chúirte faoi fhaoiseamh i leith daoine a raibh sriantaí curtha orthu le gairid ag an Ard-Chúirt. Mar a chuirtear in iúl níos faide ar aghaidh faoi Aidhm 4.1, tarraingíodh siar an t-iarratas sin tar éis don OSFC a thabhairt le fios go mbeadh sí ag cur in aghaidh an iarratais ar fhaoiseamh;
- imeachtaí Ard-Chúirte chun faoiseamh a fháil ag roinnt daoine ar cealaíodh a gcuid chearta mar scairshealbhóirí, siocair gan a insint in am don chuideachta gur cheannaigh siad scaireanna. Ag leanúint as fiosrúcháin OSFC sna cásanna sin cuireadh in iúl do na hiarratasóirí nach raibh OSFC i gcoinne go nglacfadh an Ard-Chúirt le hiarratais agus tuigimid gur éirigh le roinnt de na hiarratasóirí faoiseamh a fháil ina dhiaidh sin.

San iomlán bhí an Stiúrthóir rannpháirteach i 61 chinn d'imeachtaí dlí; san Ard-Chúirt a bhí 19 gcinn ar siúl agus bhí 42 chinn ar siúl sa Chúirt Dúiche. De na 61 chinn d'imeachtaí dlí sa bhliain 2004, tugadh chun críche 42 agus bhí 19 ar siúl fós ag deireadh na bliana. Bhí rath ar na himeachtaí uile a tugadh chun críche seachas trí chinn acu sa mhéid is gur chuir siad fiosrúcháin choiriúla chun cinn nó gur fuarthas ciontuithé dá bharr nó go ndearnadh ceartúchán ar iompar mídhleathach nó toradh sásúil eile. Tá forbheathnú cuimsitheach ar imeachtaí den chineál sin ar fáil in **Aguisín 3.1**.

Déanann an tábla thíos coimriú ar chineál na gcinneadh Cúirte rathúla a rinneadh in imeachtaí dlí a raibh an Stiúrthóir rannpháirteach iontu.

Líon/Cineál na gCinneadh Cúirte Rathúla	2003	2004
Orduithe leabhar baincérí	13	2
Cúisimh inar fuarthas ciontuithé	43	66
Cúisimh tugtha san áireamh tar éis ciontaithé	9	9
Cúisimh a mheastar a bheith cruthaithe	16	24
Dícháilithe	1	3
Athbhreithniú breithiúnach	1	-
Orduithe a rinneadh in imeachtaí géilliúntais	14	2
Ordú diúscairt mhaoin sealbhais	1	-
Sriantaí	-	2
Coinneáil Dhoiciméad Urghafa	-	5
Barántais Chuardaigh	10	4
Cinntí eile	1	5
Iomlán	109	122

Rianaíonn **Aguisín 3.2** cineálacha na 19 n-imeachtaí Ard-Chúirte agus Cúirte Uachtaraí agus na 42 imeachtaí Cúirt Dúiche a raibh an Stiúrthóir gafa leo sa bhliain 2004 maille le stádas agus toradh coimrithe gach cineál.

Sa mhéid is a bhaineann sé le himeachtaí sibhialta agus coiriúla atá críochnaithe, aithníonn **Aguisín 3.3** na páirtithe a sháraigh, de réir insint na hArd-Chúirte agus na Cúirt Dúiche, na gceanglais a bhí orthu i leith Achtanna na gCuideachtaí. Den chéad uair chuir an Chúirt Dúiche in iúl go raibh sí toilteanach daoine a chur faoi choinneáil i dtaca le hionchúisimh de chuid an OSFC. I mí Márta gearradh sé mhí de phríosún a cuireadh ar fhionraigh i gcás dhá chiontú a bhain le trádáil chalaíseach agus gan leabhair chuntas chúí a choinneáil. Níos deireanaí sa bhliain, gearradh trí mhí breise de phríosún curtha ar fhionraigh i dtaca le ciontú as gníomhú mar iniúchóir ach gan a bheith cáilithe.

Gearradh pionóis substainteacha freisin i roinnt cásanna aonaracha eile. I gcás amháin ghearr an Chúirt Dúiche fineáil agus costais de níos mó ná €6,500 san iomlán ar dhuine aonarach.

Léiríonn na téarmaí príosúin curtha ar fhionraí agus na fineálacha agus na costais throma a gearradh ar roinnt díobh siúd a fuarthas ciontaigh gur minice ná riamh go mbíonn ciontaí tromchúiseacha i gcoinne dlí cuideachta á thabhairt os comhair na Cúirte ag OSFC. Cuirtear torthaí caingean forfheidhmithe OSFC ar fáil go rialta ar shuíomh idirlín OSFC ag www.odce.ie/ go gairid i ndiaidh bhreithiúnas na Cúirte.

Cásanna Forfheidhmithe

In éindí leis an dul chun cinn suntasach sna Cúirteanna sa bhliain 2004 bhí méadú thar chuimse anuraidh i líon na gcásanna ar dhéileáil an Oifig leo taobh istigh den Oifig a bhféadfadh forfheidhmiú bheith i gceist. San iomlán fuarthas 469 gcásanna nua sa bhliain 2004, ardú suntasach ar na 269 gcásanna a fuarthas sa bhliain 2003.

Ag deireadh na bliana bhí 474 cásanna a bhféadfadh forfheidhmiú bheith i gceist ar na bacáin .i. nach mór dúbailt an mhéid a bhí ar na bacáin ag deireadh na bliana 2003. Tharla an ardú sin in ainneoin 209 gcinn de na cásanna sin a bheith críochnaithe sa bhliain 2004 i gcomórtas le 51 sa bhliain 2003. Tá mionsonruithe faoi na gcásanna sin in **Aguisín 3.4**.

Mar a léiríonn **Aguisín 3.5** go soiléir i dtaca le carachtar na gcásanna atá ar na bacáin, tá dhá mhórchatagóir chiona in uachtar i láthair na huaire:

- iasachtaí iomarcacha stiúrthóirí agus
- gan leabhair chuntas chuí a choinneáil.

A fhad is a bhí an Oifig ag fiosrú na cineálacha sin cáis, bhí sí ag leanúint ar aghaidh i gcónaí le go leor rudaí tábhachtacha eile. I dtéarmaí coincreiteacha ciallaíonn sin go mbaineamar úsáid leanúnach sa bhliain 2004 as córas inar thugamar tosaíocht do chineálacha difriúla cáis ar a seal rud a bhí éifeachtach chun na torthaí ab fhearr a bhaint amach i dtéarmaí forfheidhmithe.

De bharr an fháis i líon na cásanna agus de bharr an méadú leanúnach i ngníomhaíocht ionchúisimh rathúil

(a mbíonn na baill foirne céanna gafa leo) agus de bharr acmhainn foirne a fhanann mórán mar a chéile i gcónaí ní mór don Oifig bheith go hiomlán cinnte go mbaintear úsáid éifeachtach agus comhréireach as acmhainní atá gann chun cásanna a phróiseáil. Is léir ag an am céanna nach mbeidh an Oifig in ann coinneáil ag feidhmiú ar an leibhéal céanna maidir le obair fhorfheidhmithe gan méadú suntasach san acmhainn foirne.

Fo-aidhm 3.1: Beartas Forfheidhmithe Cothrom a chur chun cinn

Mar a cuireadh in iúl cheana teastaíonn go mbeadh beartas forfheidhmithe na hOifige lúbach agus go mbaintear úsáid as an réimse iomlán de chaingin fhorfheidhmithe atá ann ar mhodh pragmatach.

Dá réir sin agus ag tógáil san áireamh *inter alia* carachtar an chiona, cúinsí na mainneachtana, agus cáilíocht na fianaise atá ar fáil, leanamar sa bhliain 2004 ag baint úsáid as ceann nó níos mó de na roghanna seo a leanas faoi Achtanna na gCuideachta le mí-iompar a cheartú nó a chosc nó le pionóis a ghearradh ina leith:

- glacadh le cóir leighis nó le tairiscint an mhainneachtain a chur ina cheart ar bhonn deonach;
- litir a eisiúint ag tabhairt foláireamh go gcaithfí níos déine léi dá dtarlódh an mhainneachtain in athuair;
- foláireamh a eisiúint ag moladh go gcuirfí ina cheart go luath an mhainneachtain, agus mura gcuirfí go dtabharfaí an cás go dtí an Ard-Chúirt le géilliúntas a chinntiú;
- imeachtaí Ard-Chúirte a thionscnamh chun pionóis dícháilithe agus srianta a ghearradh i leith neamhghéilliúntas san am atá caite;
- imeachtaí coiriúla achoimre a chur ar bun sa gcás go bhfuiltear amhrasach go ndearnadh cion i gcoinne dlí cuideachta;
- cion indíotáilte a chur faoi bhráid an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí le cinneadh a fháil.

Beidh sé soiléir ó na staitisticí sa Tuarascáil seo gur ar bhonn riaracháin a dhéileálar leis an gcuid is mó de chásanna neamhghéilliúntais a chuirtear in iúl. San am ar dúnadh chuid mhaith de na cásanna cuireadh a n-oibleagáidí dlí in iúl do na daoine a bhí i gceist agus dá bharr sin bhí sé daingnithe go raibh fios a ndualgais acu sa gcás gur sháraigh siad an dlí in athuair.

Nuair a measadh gur theastaigh caingean forfheidhmithe a thionscnamh sa bhliain 2004, ba é an rogha ba choitianta imeachtaí coiriúla a thionscnamh ar bhonn achoimre mar a rinneadh sna blianta roimhe sin. Mar sin féin ba mhó a bhain an Oifig úsáid sa bhliain 2004 as srianadh agus/nó dícháiliú mar phionós i leith mí-iompair in imeachtaí dlí. Tuairiscíodh tús maith ar obair na hOifige sa réimse sin anuraidh nuair a gearradh pionós srianta agus dícháilithe ar chiontaithe den chéad uair. Tionscnaíodh imeachtaí chun dícháiliú a bhaint amach i roinnt cásanna eile roimh deireadh na bliana, agus tá tuilleadh iarratas beartaithe.

Soláthraíonn na trí fhoroinn a leanas a chlúdaíonn na trí réimsí is tábhachtaí maidir le cionta, tuilleadh sonraí faoi rudaí a bhí ar bun ag an Oifig sa bhliain 2004.

Fo-aidhm 3.2: Ag Seasamh le Riachtanais Nochta

Tá cur ar fáil agus scaipeadh eolais fóna faoi stádas agus faoi ghníomhaíocht chuideachta riachtanach le haghaidh bainistiú cuí na cuideachta agus le haghaidh chur chun cinn na cuideachta amach anseo. An caidreamh a bhíonn ag cuideachtaí, go sonrach iadsan le dliteanas teoranta, is caidreamh é a mbíonn an chuideachta agus na páirtithe leasmhara lena n-áirítear na daoine atá fostaithe, creidiúnaithe agus infheisteoirí, go léir ag brath ar a chéile. Ó tharla gach ceann de na páirtithe leasmhara sin a bheith geallta i dtéarmaí airgeadais nó eile do leas an ghnóthais, tá sé tábhachtach go mbeadh eolas iontaofa agus tráthúil acu ar a stádas sa chaoi is go mbeidh siad in ann breithiúnas a dhéanamh faoina bhfuil i ndán dó amach anseo agus na riosca atá ann má leanann siad le bheith páirteach ann a mheas.

Is tríd an Oifig um Chlárú Cuideachtaí go príomha a bhíonn an Stát ag iarraidh cinnte a dhéanamh de go n-oibríonn an margadh tráchtála ar bhonn réasúnta trédhearcach. Ní mór do gach cuideachta teoranta

foirmithe in Éirinn eolas iontaofa a sholáthar go rialta faoina stádas reatha. Clúdaíonn an t-eolas sin ainm na hoifige agus na stiúrthóirí cláraithe agus eolas faoin gcaoi a bhfuil cúrsaí airgid faoi láthair.

Loiceadh ar Leabhair Chuntas Chuí a Choinneáil⁸

Nuair a theipeann ar chuideachta agus ar a cuid stiúrthóirí idirbhearta na cuideachta a thairfeadh mar is cuí tá siad ag diúltú do na páirtithe leasmhara measúnú féarálte a dhéanamh den riosca atá ann má leanann siad ag tacú leis an ngnóthas. Má theipeann ar ghnó agus gan aon fholáireamh roimh ré d'fhéadfadh sé a bhfuil i ndán do chúrsaí trádála i gcuideachtaí eile a chur ina chior thuathail chomh maith le drochthionchar a imirt ar dhaoine fostaithe agus ar infheisteoirí sa chuideachta.

Sin é an fáth go bhfuil sé dlite ar stiúrthóirí de réir Achtanna na gCuideachtaí leabhair chuntas chuí a choinneáil agus ráitis airgeadais bhliantúla a ullmhú. Tá sé dlite ar an gcuid is mó acu freisin tuairisceán de chineál éigin a dhéanamh de na ráitis sin agus é a chlárú leis an Oifig um Chlárú Cuideachtaí. Chomh maith leis sin tá sé dlite ar iniúchóir na cuideachta tuairim neamhspleách a thabhairt faoi na ráitis airgeadais atá ullmhaithe ag na stiúrthóirí agus é a thuairisciú don Oifig um Chlárú Cuideachtaí más rud é go bhfuil a thuairim féin ag teacht salach ar a bhfuil nochta iontu.

Comhsheasmhach leis an mbéim ar chaomhnú chothromais i leith caidreamh tráchtála atá léirithe sna hAchtanna, lean an OSFC i gcónaí ag fiosrú aon tuairisc a fuair siad maidir le loiceadh ar leabhair chuntas chuí a choinneáil. Thug an Oifig chun críche 15 chás cúirte achoimre ag éirí as amhras faoi nach raibh stiúrthóirí ag géilleadh leis na hoibleagáidí dlí a bhí orthu sa réimse sin. Mar is léir ó **Aguisín 3.3** d'éirigh leis an Oifig an chuideachta agus/nó duine amháin nó níos mó dá gcuid stiúrthóirí a chiontú i 14 chinn de na cásanna sin – níor caitheadh amach ach cás amháin de bharr easpa fianaise. I gcás rathúil amháin a thionscain an Oifig i gcoinne an stiúrthóra phríomha ciontaíodh i trádáil chalaíseach é. Tá cúinsí an cháis sin rianaithe i **Léiriú 3.3.1** sa Tuarascáil Bhliantúil OSFC don bhliain 2003.

⁸ Alt 202 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

Loiceadh ar Thuairisceán Bliantúil a chlárú leis an Oifig um Chlárú Cuideachtaí⁹

Is ceanglas bunúsach é seo chun timpeallacht chaidreamh tráchtála réasúnta trédhearcach a bhaint amach sa Stát. Cé gurb é an chion is minice a thuairiscítear don Oifig, is faoi Chláraitheoir na gCuideachta atá sé go príomha an ceanglas sin a fhorfheidmiú. Mar sin féin ionchúisíonn an OSFC daoine a bhfuiltear amhrasach fúthu i leith an chiona sin in éindí le sárúithe eile d'Achtanna na gCuideachtaí a chuirtear in iúl di. Sa bhliain 2004 fuaireamar trí ciontuíthe i dhá chás de bharr sárúithe an cheanglais reachtúil seo.

Teip ar Stiúirthóir/Rúnaí Leas i Scaireanna/Bintiúirí na Cuideachta a chur in Iúl¹⁰

Tá sé dlite ar gach cuideachta de réir Achtanna na gCuideachtaí clár leasa stiúirthóirí agus rúnaithe a choinneáil. Le go gcomhlíonfaidh cuideachtaí an oibleagáid sin agus clár chun dáta a choinneáil caithfidh stiúirthóirí agus rúnaithe a gcuidse cheannach agus díolachán scaireanna agus bintiúirí sa chuideachta nó in aon chuideachta atá gaolta léi a chur in iúl go pras.

Nuair a theipeann ar stiúirthóir nó ar rúnaí géilleadh leis na ceanglais i leith nocht, níl a gcuidse cheart nó leas sna scaireanna nó bintiúirí infhorfheidhmithe. Ciallaíonn sin, mar shampla, nach féidir scaireanna a dhíol agus nach bhfuil aon chead vótála ag an scairshealbhóir in ainneoin na scaireanna atá ina sheilbh aige.

Is féidir leis an Ard-Chúirt an cosc seo ar dhíolachán scaireanna agus bintiúirí a chealú, agus sa bhliain 2004, fuair an OSFC amach go raibh scairshealbhóirí ag cur iarratais chuig an Chúirt ag lorg faoisimh ón mbac sin. I dhá chás a d'fhiosraigh an OSFC tháingamar ar an tuairim gur de thimpiste nó trí neamhaire an stiúirthóra nó an rúnaí lena mbaineann a tharla an mhainneachtain i leith nocht. I dhá chás chuireamar in iúl don Chúirt nach rabhamar ag cur i gcoinne faoisimh agus thug an Chúirt faoiseamh sa dá iarratas sin.

Eolas Bréagach a Sholáthar¹¹

Tá an OSFC ag taca le OCC i gcónaí ina hiarrachtaí leanúnacha clár poiblí eolas cuideachta a choinneáil atá cruinn agus suas chun dáta. I Tuarascáil Bhlíantúil OSFC don bhliain 2003, thugamar foláireamh go mbeimis dian ar chásanna a raibh eolas bréagach san ábhar a tugadh suas don OCC.

Sa bhliain 2004 sa dara chiontú dá leithéid, ciontaíodh duine as eolas bréagach a sholáthar do Chláraitheoir na gCuideachta. An duine a bhí i gceist chuir sé isteach doiciméid inar thug sé le tuiscint gur iniúchóir ráitis airgeadais cuideachta a bhí ann nuair nach raibh sé cáilithe le haghaidh na hoibre sin.

Loiceadh ar Dhícháiliú a Nochtadh i gcás Duine a bhí Dícháilithe thar lear¹²

Tá sé dlite de réir dlí cuideachta ar dhaoine atá dícháilithe i ndlínse eile an dícháiliú sin a chur in iúl

Léiriú 3.2.1: Deacrachtaí a bhí ag Duine ar Dícháilíodh i Sasana agus sa Bhreatain Bheag é ach nár Nochtadh an Dícháiliú in Éirinn

Rinne duine a bhí dícháilithe i Sasana agus sa Bhreatain Bheag roinnt blianta ó shin iarracht a bheith páirteach i gcuideachta a bhí cláraithe in Éirinn le taca ó bhaincéirí na cuideachta. Níor nochtadh an dícháiliú sin nuair a cuireadh in iúl go raibh sé ainmnithe mar stiúirthóir na cuideachta. Chiallaigh an loiceadh é bheith measta de réir dlí mar dhícháilithe in Éirinn¹³.

Nuair a tháinig an cás faoi bhráid an OSFC agus tar éis teagmháil a dhéanamh leis na húdaráis san Ríocht Aontaithe dheimhniomar a dhícháiliú i Sasana agus sa Bhreatain Bheag. De bharr na bhfiosrúcháin a rinneamar i leith a stádas in Éirinn, chuaigh an té sin ar thóir comhairle ghairmiúla agus rinne sé cinneadh dul go dtí an Ard-Chúirt

le faoiseamh a fháil ón dícháiliú a measadh é bheith faoi anois in Éirinn. Bhain an t-iarratas ar fhaoiseamh leis an gcuideachta a bhí cláraithe in Éirinn agus leis sin amháin agus ba thoradh an fhaoisimh dá ndeonfaí dó é go mbeadh cead aige gníomhú i bpost freagrach i mbainistíocht agus i gcur chun cinn na cuideachta.

Tar éis cúinsí a bhain leis an dícháiliú i Sasana a fhiosrú de na húdaráis sa Ríocht Aontaithe agus measúnú a dhéanamh maidir leis an gcuideachta Éireannach, rinne an OSFC cinneadh gan chur i gcoinne an iarratais ar fhaoiseamh faoi choinníollacha. Cuireadh an méid sin in iúl don Ard-Chúirt agus mheas an Ard-Chúirt ina dhiaidh sin go raibh sé fóirsteanach an faoiseamh arna iarraidh a thabhairt.

⁹ Alt 125 d'Acht na gCuideachtaí 1963 ar tháinig Alt 59 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001 ina áit.

¹⁰ Alt 53 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

¹¹ Alt 242 d'Acht na gCuideachtaí 1990 arna leasú ag Alt 106 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001.

¹² Alt 195 d'Acht na gCuideachtaí 1963 arna leasú ag Alt 51 d'Acht na gCuideachtaí 1990, Alt 47 d'Acht na gCuideachtaí (Leasú) (Uimhir. 2) 1999 agus Alt 91 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001.

¹³ Alt 160 (1A) d'Acht na gCuideachtaí arna leasú ag Alt 42 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001.

do Chláraitheoir na gCuideachta nuair a cheapar é mar stiúrthóir ar chuideachta atá cláraithe in Éirinn. Caithfear an t-eolas a leanas a nochtadh:

- an dlínse a bhfuil sé/sí dícháilithe ann;
- an dáta ar dícháilíodh é/í agus
- tréimhse an dícháilithe.

Nuair a dhéanann duine atá dícháilithe an nochtadh sin bíonn an doiciméad ar fáil don phobal ar Chlár na gCuideachta agus ceadaítear dó/di bheith ina stiúrthóir cuideachta sa Stát.

Ar an taobh eile, nuair nach ndéanann duine atá dícháilithe an nochtadh sin, airítear sa Stát é mar dhuine dícháilithe. Agus má ghníomhaíonn an té sin mar stiúrthóir nuair atá sé/sí dícháilithe is ciontach i gcion atá siad.

Déileáilann **Léiriú 3.2.1** le cás a tháinig faoi bhráid an OSFC a raibh ar dhuine dícháilithe iarratas ar fhaoiseamh ó dhícháiliú a chur chuig an Ard-Chúirt sa bhliain 2004, sa chaoi is go gceadófaí dó gníomhú mar stiúrthóir ar chuideachta cláraithe in Éirinn. Nuair a chuirtear san áireamh go bhfuil lucht gnó idirnáisiúnta níos siúlaí ná riamh, is léiriú é ar an tábhacht atá leis an oibleagáid nochtá sin.

Fo-aidhm 3.3: Pionós a ghearradh ar Pháirtithe nach dtugann aird ar Leasa Cuideachta nó ar Leasa nach iad.

Tá go leor forálacha in Achtanna na gCuideachtaí a bhaineann le cosc nó srianadh a chur ar pháirtithe leasmhara maidir le gníomhú chun macántacht sa chaidreamh tráchtála a chosaint agus chun an riosca a bhaineann le creidiúnaithe, le fostuithe, agus le hinfheisteoirí sna chuideachtaí a laghdú.

Féimhigh Neamhurscaoilte¹⁴

Tá toirmeasc de réir dlí ar fhéimhigh neamhurscaoilte gníomhú i bpost freagrach i gcuideachta. Sa bhliain 2004 ionchúisíodh duine go rathúil a ghníomhaigh mar stiúrthóir cuideachta in ainneoin é bheith ina fhéimheach neamhurscaoilte i Tuaisceart Éireann ag an am. D'éirigh le OSFC an duine a chiontú le taca gníomhach an Northern Ireland Insolvency Service a thug fianaise sa chás. Ciontaíodh an duine freisin as roinnt cionta eile i gcoinne dlí cuideachta mar chuid de na himeachtaí dlí céanna agus anois tá sé dícháilithe de réir dlí chun gníomhú mar stiúrthóir ar aon chuideachta cláraithe in Éirinn ar feadh cúig bliana.

Daoine Srianta ag sárú na Coinníollacha Reachtúla¹⁵

Ag leanúint as na ceanglais san Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001, tá stiúrthóirí cuideachtaí dócmhainneacha faoi dhliteanas a bheith srianta má theipeann orthu áitiú ar an Ard-Chúirt gur ghníomhaigh siad go macánta agus go freagrach i dtaca le stiúradh cúrsaí na cuideachta.

Tar éis do dhuine bheith srianta, ní cheadaítear dó gníomhú mar stiúrthóir mura dtagann sé le ceanglais sonracha maidir le caipitliú. Is é cuspóir an cheanglas caipitlithe socrúithe a dhéanamh chun an drochthionchar ar chreidiúnaithe agus ar pháirtithe leasmhara eile a chruthódh teip eile de chuid na cuideachta a mhaolú.

Anois agus 500 duine srianta, tá faireachán á dhéanamh go rialta féachaint an bhfuil aon duine díobh fós ag gníomhú mar stiúrthóir cuideachta i gcuideachta atá ag sárú na gceanglas caipitliú cuideachta. Sa bhliain 2004 d'aithníomar roinnt cásanna a bhféadfadh cion

¹⁴ Alt 183 d'Acht na gCuideachtaí 1963 arna leasú ag Alt 169 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

¹⁵ Alt 161 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

a bheith i gceist agus tionscnaíodh cás cúirte i gcoinne triúr. Tugadh ceann de na cásanna chun críche tar éis an duine a bhí i gceist a chiontú, agus anois tá sé dícháilithe chun bheith ina stiúrthóir cuideachta nó ina oifigeach eile sa chuideachta ar feadh cúig bliana.

Ag Gníomhú mar Iniúchóir gan bheith Cáilithe¹⁶

Tá aitheantas reachtúil tugtha d'fheidhminiúcháireachta in Achtanna na Cuideachta mar gheall ar an ról tábhachtach neamhspleách agus dearbhaithe atá ag iniúcháirí nuair a dhéanann siad athbhreithniú ar ráitis airgeadais chuideachta. Ionchúisíomar triúr go rathúil sa bhliain 2004 as gníomhú mar iniúcháirí nuair nach raibh siad cáilithe le haghaidh sin. Fuair an Oifig 19 gciontuithe san iomlán i gcoinne na ndaoine i gceist. Tréith d'fhormhór na gcásanna sin gur réasúnta an rud é bheith ag súil leis go mbeadh na daoine i gceist eolach faoin difríocht bhunúsach idir cuntasóireacht agus iniúcháireacht. Táimid geallta an fhoráil tábhachtach dlí seo a fhorfheidhmiú agus taca le hiniúcháirí agus lena gcomhlachtaí gairmiúla chun iniúchta cáilithe agus neamhspleácha a dhéanamh agus a chur chun cinn. Ó bheith ag breathnú ar na cásanna ar an liosta feithimh don bhliain 2005 tá súil againn le tuilleadh ciontuithe den chineál sin amach anseo.

Ag Gníomhú mar Iniúchóir gan a bheith Cáilithe¹⁷

Ó am go chéile, tagann cásanna faoi bhráid an OSFC a mbíonn gnólachtaí atá cáilithe le gníomhú mar iniúcháirí, á dhéanamh sin i leith cuideachtaí a bhfuil ceangal acu leo, cibé mar stiúrthóir nó ar aon chaoi eile. D'fhéadfadh sin tionchar a imirt ar neamhspleáchas an phróiseas iniúchta maidir leis an gcuideachta atá i gceist agus tá sé i gcoinne an dlí. Sa bhliain 2004 ionchúisíomar gnólacht iniúcháirí de bharr nár chloí siad leis an bhfreagracht dlí a bhí orthu sa réimse sin agus chinn an Chúirt, a shíl go raibh na 24 chúis cruthaithe, go ngabhadh an Probation of Offenders Act 1907 chun sochar na gcosantóirí.

Ag Gníomhú mar Leachtaitheoir gan a bheith Cáilithe¹⁸

Baineann sriantaí dlí cosúil leis sin le leachtaitheoirí chun neamhspleáchas agus macántacht an phróiseas

leachtaithe a dhaingniú. Cuireadh tús le cás dlí dá leithéid sa bhliain 2004 agus bhí sé fós ar siúl ag deireadh na bliana.

Idirbhearta Stiúrthóirí¹⁹

Tá go leor scríofa i dTuarascáil Bhliantúil an OSFC 2003 faoin treoir a scríobh an Oifig in iarracht tuiscint stiúrthóirí a fheabhsú faoi na sriantaí dlí a bhí ann maidir le húsáid phearsanta a bhaint as sócmhainní cuideachta. Bhí tionchar dearfach aige sin agus ag an modh a chuamar i ngleic le stiúrthóirí agus le hiniúcháirí maidir le neamhghéilliúntas i leith na forála sin a tuairiscíodh dúinn, ar ardú sa bhfeasacht ar na sriantaí sin.

Ó thaobh forfheidhmithe de tá mar a cuireadh in iúl níos luaithe líon mór cásanna ar na bioráin ag an Oifig ar féidir go dtabharfar os comhair na cúirt iad. Tá cás amháin os comhair na Cúirte faoi láthair agus tá súil againn dóthain fhianaise den chaighdeán a theastaíonn a bhailiú le haghaidh roinnt chásanna eile sa réimse sin sa bhliain 2005.

Cuideachtaí Dóchmhainneacha Neamhleachtaithe agus Cuideachtaí Leachtaithe

Sa phlé atá déanta faoi Aidhm 4.3 tá miontuairisc ar obair an OSFC sa bhliain 2004 maidir le cuideachtaí dóchmhainneacha neamhleachtaithe agus le cuideachtaí leachtaithe. Mar a cuireadh in iúl níos luaithe is de bharr cás a thionscain an Oifig a gearradh pionós srianta agus dícháilithe ar stiúrthóirí cuideachtaí den chéad uair.

Fo-aidhm 3.4: Caingean dlí a thionscnamh i gcoinne Páirtithe a Shéanann Freagracht faoin Dlí

Bíonn an Stiúrthóir dian ar aon teip ar oifigí cuideachta a n-iompar a mhíniú nó mí-iompar a cheartú i ndiaidh ordú cúirte. Chuaigh an Oifig i muinín na Cúirte maidir le roinnt cásanna sa chatagóir sin sa bhliain 2004.

Teip Leanúnach maidir le Géilleadh le Dlí Cuideachta agus le Ceanglais Eile.

Sa bhliain 2004 d'éist an Ard-Chúirt le hiarratas ón OSFC ar dhícháiliú i leith beirt stiúrthóirí cuideachta a

16 Alt 187 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

17 Alt 187 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

18 Alt 300A d'Acht na gCuideachtaí 1963 arna chur isteach ag Alt 146 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

19 Alt 40 d'Acht na gCuideachtaí 1990.

mhainnigh thar tréimhse fada na hoibleagáidí i leith dlí cuideachta agus i leith cánach a bhí orthu, in ainneoin ordú na hArd-Chúirte a bheith déanta ina gcoinne sa bhliain 2001 ag cur iallach orthu an neamhghéilliúntas a chur ina cheart. Tá tuilleadh eolais faoin gcás seo i **Léiriú 3.4.1**. Tá an Stiúrtóir meáite ar dhul sa tóir go gníomhach ar pháirtithe a bhfuil stair ag gabháil leo maidir le neamhghéilliúntas i leith oibleagáidí reachtúla.

Teip ar Stiúrtóir Leabhair Chuideachta a thabhairt suas do Leachtaitheoir²⁰.

Sa bhliain 2004 ionchúisigh an OSFC stiúrtóir cuideachta dhócmhainneach tar éis eolas a fháil ó leachtaitheoir na cuideachta nár chomhoibrigh stiúrtóir leis le leabhair áirithe de chuid na cuideachta a chur ar fáil. Sna himeachtaí a lean as sin chaith an Cúirt Dúiche an cas amach agus dhámh costais i gcoinne an OSFC.

Teip ar Leachtaitheoir tuarascáil a thabhairt don OSFC²¹

Tá sé dlite ar leachtaitheoirí anois tuarascáil a thabhairt don OSFC ar chúrsaí na cuideachta agus ar iompar na stiúrtóirí. Tá tuilleadh eolais faoin bpróiseas faoi **Aidhm 4.1** thíos.

Tar éis 14 ordú a fháil ón Ard-Chúirt sa bhliain 2003 ag cur iallach ar leachtaitheoirí oibleagáidí maidir le tuarascálacha a chomhlíonadh, lean an Oifig ag

dul sa tóir ar leachtaitheoirí nár thug aon aire don spreagadh riaracháin sin chun a ndualgais reachtúla a chomhlíonadh. Tugadh chun críche dhá chás dlí dá leithéid sa bhliain 2004 a raibh de thoradh orthu gur tugadh suas an tuarascáil ábhartha i gcás amháin agus go bhfuarthas ordú géilliúntais sa chás eile. Ag deireadh na bliana bhí an duine sa dara chás fós gan géilleadh leis an ordú agus má leantar leis an neamhghéilliúntas, caithfidh an Oifig dul i mbun chaingean dlí in athuair maidir leis an gcás sin sa bhliain 2005.

Focal Scoir

Is iad iarrachtaí leanúnacha na hOifige gníomhú i gcoinne na daoine atá ag sárú Achtanna na gCuideachtaí atá mar thaca don mhórobair atá ar siúl againn chun géilliúntas a spreagadh. Teastaíonn forfheidhmiú éifeachtach le cosc a chur le neamhghéilliúntas agus le timpeallacht chorparáideach níos géilliúla a spreagadh. Leanfaimid sa bhliain 2005 le hobair ghéilliúntais agus forfheidhmithe gan tús áite a thabhairt do cheachtar acu ar mhaithe le hiompar sa mhargadh a fheabhsú agus le riosca fiontair a laghdú.

Léiriú 3.4.1. Cás a raibh an Neamhghéilliúntas i leith Oibleagáidí Reachtúla Forleathan agus Athdhéanta.

Sa bhliain 2004 d'éist an Ard-Chúirt le hiarratas ó OSFC ar dhícháiliú beirt stiúrtóirí cuideachta:

- ar theip orthu thar tréimhse de níos mó ná deich mbliana tuairisceán bliantúil a chlárú leis an OCC agus tuairisceán cánach corparáidí a chlárú leis na Coimisinéirí loncaim;
- ar theip orthu géilleadh le hOrdú na hArd-Chúirte sa bhliain 2001 gach tuairisceán bliantúil fós gan chlárú leis an OCC agus tuairisceán chánach áirithe fós gan chlárú leis na Coimisinéirí loncaim a chlárú leo taobh istigh de thrí mhí agus
- ar theip orthu i gcás íocaíochta a bhain le breith Ard-Chúirte amháin i gcoinne na cuideachta a bhain na Coimisinéirí loncaim amach sa bhliain 2003 arbh é €240,000 san iomlán an méid a bhí le híoc.

Tar éis tús a bheith curtha le himeachtaí dlí an OSFC, chuala an Ard-Chúirt go raibh na tuairisceáin bhliantúla agus na tuairisceáin chánach corparáidí a theastaigh clárú leis an OCC agus leis na Coimisinéirí loncaim faoi seach agus go raibh cuntasóir ainmnithe mar stiúrtóir sa cuideachta in áit duine de na stiúrtóirí a bhí ann cheana. Ar an taobh eile bhí méadú ar an bhfiach a bhí ag an gcuideachta i leith na gCoimisinéirí Cánach, cé go raibh fianaise os comhair na Cúirte go raibh institiúid airgeadais toilteanach iasachtaí a chur ar fáil le fiachais cánach na cuideachta a ghlanadh ag brath inter alia ar chlúdach urrúis sásúil.

Ag deireadh na n-imeachtaí d'fhorchoimeád an Ard-Chúirt breithiúnas i gcás an iarratas ar dhícháiliú agus bhíothas ag fanacht ar chinneadh ag deireadh na bliana 2004. Ina dhiaidh sin i dtús na bliana 2005 caitheadh amach an t-iarratas agus tá achomharc á dhéanamh faoi.

20 Alt 293 d'Acht na gCuideachtaí 1963.

21 Alt 56 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001.